

Indholdsfortegnelse

Side 4	Forord
Side 5	Introduktion til bosætningsstrategien
Side 6	Fortællingen om Tønder Kommune
Side 7	Vision og mål
Side 8	Målgrupper
Side 14	Indsatser
Side 20	Kildeliste
Side 21	Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Fotos

Destination Sydvestjylland, Tønder Kommune og Colourbox

Forord

Tønder Kommune er et godt sted at bo, leve og arbejde. Det ved vi, der bor her. Virkeligheden er bare, at befolkningstallet i Tønder Kommune falder år for år, og det skal vi have vendt for at sikre et godt grundlag til fortsat positiv udvikling mange år fremover. Men ingen kan gøre det alene. Hvis vi for alvor skal øge bosætningen og fastholde flere borgere, skal det ske i et tæt samarbejde mellem borgere, frivillige foreninger, lokalråd, store som små virksomheder, politikere og medarbejdere i Tønder Kommune. Sammen skal vi lave en målrettet indsats med realistiske mål. Derfor har Landdistrikts- og Bosætningsudvalget taget initiativ til denne strategi.

Vi er overbeviste om, at gode skoler og dagtilbud, jobmuligheder og et aktivt fritidsliv har afgørende betydning for lysten til at bosætte sig i kommunen. Men også den gode velkomst på vejen, netværk med ligesindede og det nære fællesskab i lokalområdet betyder noget for lysten til at bo og leve i Tønder Kommune. Derfor har vi brug for, at alle tager et fælles ansvar og gør deres til, at vi sammen kan øge tilflytningen og fastholde flere borgere i vores kommune.

Og netop nu har vi et åbent vindue til at vende udviklingen. Flere flytter fra by til land – også til ydrekommunerne. Ikke mindst de unge familier drømmer om mere tid, økonomisk frihed, nærvær og natur. Og lige netop dét kan vi tilbyde i Tønder Kommune – og det skal vi have fortalt og vist omverdenen ved fælles hjælp.

Tak til alle, der har bidraget med input til denne strategi.

På vegne af kommunalbestyrelsen

Landdistrikts- og Bosætningsudvalget, Tønder Kommune

Introduktion til bosætningsstrategien

I 2021 besluttede Landdistrikts- og Bosætningsudvalget at udforme en bosætningsstrategi, der med afsæt i kommunens Visions- og Strategiplan skal danne den overordnede ramme om nuværende og kommende indsatser på området.

Strategien er blevet til i en inddragende proces. Landdistrikts- og Bosætningsudvalget er på en workshop kommet med deres input til strategien – blandt andet med udgangspunkt i forskning og publikationer om bosætning samt en stor undersøgelse blandt tilflyttere og fraflyttere i Tønder Kommune udarbejdet i 2021. Herefter har lokalråd, erhvervsliv, foreningslivet, unge og andre aktører i kommunen via workshops, høringer mm. været inviteret til at komme med deres input til, hvordan vi bedst lykkes med at øge bosætningen i Tønder Kommune. Det er der kommet denne strategi ud af. Den er udarbejdet i fællesskab og kan kun leve og virke ved en fælles indsats.

Strategien består af et keredokument, der præsenterer selve bosætningsstrategien og to bilag med kildeliste samt et forslagskatalog, som politikerne tilpasser og opdaterer årligt.

Med denne strategi er rammen skabt for at lokalområderne, erhverv og kommunen aktivt kan arbejde konkret med målgrupper, indsatser og handlinger.

Lokalområderne ved bedst hvilke målgrupper der realistisk skal arbejdes for at tiltrække og fastholde i netop deres område

Netop målgrupperne er vigtige for lokalområderne at forholde sig til så der kan planlægges indsatser og handlinger hvor både kommunen og erhvervslivet inddrages.

Rammen for fortællingen om Tønder Kommune

Når vi skaber fortællingen om Tønder Kommune som et godt sted at bo med unik historie, enestående natur, en rig kulturarv og et fantastisk sammenhold, der binder det hele sammen, tager vi udgangspunkt i Tønder Kommuns pejlemærker:

- Bæredygtig benyttelse af de stedbundne kvaliteter
- Sundhed, kultur og natur i fællesskab

De stedbundne kvaliteter

Tønder Kommune er Danmarks femte største kommune målt på geografi. Vi har spændende byliv, hyggelige landsbyer og højt til himlen på landet. Vi er porten til Europa for danskerne, og døren til Danmark for resten af verden. Det giver en unik kulturel og historisk rigdom. Vi har lige langt til Aarhus og Hamborg og spændende jobmuligheder i kort køreafstand både på den ene og anden side af grænsen. Vi har enestående natur med Tøndermarsken og vadehavet, der er udpeget til Verdensarv af Unesco. Vi er et stykke unik danmarkshistorie, vi har et særligt sammenhold, en særlig sammenhængskraft, en særlig evne til skabe fremdrift og initiativ – også når det er svært. For ingen andre gør det for os. Vi bor i en grænseregion hvor danskhed og tyskhed lever side om side i form af kultur og traditioner. Og det er noget særligt. Et sted hvor frivillige foreninger og netværk blomstrer. Et sted, hvor vi har et væld af både danske og tyske daginstitutioner, skoler og kulturtilbud.

Sundhed, kultur og natur i fællesskab

De frivillige foreninger og mange ildsjæle i Tønder Kommune er ressourcer, der i høj grad bidrager til at skabe fællesskaber i mange forskellige afskygninger. I Tønder Kommune bliver du inviteret indenfor. Der er et væld af kultur- og fritidstilbud – og som ny i Tønder Kommune er man en del af fællesskabet fra dag ét. Fællesskabet er det, der binder os sammen og skaber grundlaget for det gode liv, og derfor understøtter Tønder Kommune foreningslivet og netværksdannelse – også når det handler om bosætning og fastholdelse.

Vision og mål

Bosætningsstrategiens vision er

I Tønder Kommune er indsatsen for øget bosætning og fastholdelse en fælles opgave mellem lokalområderne, erhvervslivet, foreningslivet og kommunen.

I Tønder Kommune ser vi samskabelse som en naturlig del af bosætningsindsatsen. Vi samskaber, når borgere, virksomheder, foreningslivet og kommunen skaber fælles løsninger på fællesdefinerede opgaver. Samskabelse er kendetegnet ved, at det fører til resultater, som ingen af parterne kunne opnå alene. Netop derfor er det afgørende, at alle aktører træder frem og gør deres for, at vores unge får lyst til at blive boende eller vende tilbage igen. At det modne par får lyst til at flytte til den kommune, de kender så godt fra dagsture, festival og ferier. At den kvalificerede arbejdskraft syd og nord for grænsen får øjnene op for jobmulighederne og det inviterende foreningsliv i Tønder Kommune. Ingen af os kan gøre det alene, men løfter vi i fælles flok, kan vi skabe fantastiske resultater.

Bosætningsstrategien skal derfor:

- skabe mere samarbejde på tværs af aktører omkring bosætning i Tønder Kommune.

Kun ved fælles hjælp kan vi nå målet om at

- skabe øget tilflytning til Tønder Kommune
- øge indsatsen for fastholdelse af kommunens borgere.

Målgrupper

Der er forskellige tidspunkter i livet, hvor vi er mest tilbøjelige til at flytte os og dermed bosætte os et nyt sted. Det er fx, når vi skal uddanne os, når vi er færdiguddannede, eller når vi stifter familie. Men også senere i livet, når børnene er fløjet fra reden, og huset er blevet for stort, er vi tilbøjelige til at se os om efter et nyt sted at bo og leve. Det er der taget højde for i arbejdet med at udvælge målgrupper til bosætningsstrategien. Når tilflyttere i Tønder Kommune skal sætte ord på, hvorfor de har valgt at bo her, nævner de typisk arbejde, bolig og natur.

Listen over målgrupper skal ses som en bruttoliste, som lokalområderne selv kan snævre ind og dermed gå målrettet efter netop den eller de målgrupper, som det er realistisk at tiltrække ud fra netop de tilbud og kvaliteter, de har til rådighed i området.

Målgrupperne er:

- Unge (16-29 år)
- Børnefamilier (børn fra 0-6 år)
- Singler
- Det modne par (50-70 år)
- Tyskere og østeuropæere

Unge 16-29 år

Denne gruppe kan vi kalde vores egne unge. Den består af to undergrupper, nemlig de 16-21-årige, der fortsat bor i kommunen, og de 21-29-årige der er søgt mod andre dele af landet for at arbejde eller uddanne sig.

De 16-21-årige er typisk i gang med en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse. De står over for at træffe store valg om uddannelse, job og flytning.

De 20-29-årige er typisk rejst til de store danske byer for at tage en uddannelse, men har stadig et tilhørsforhold til hjemstavnen. Efter endt uddannelse skal de træffe et valg om, hvor de vil slå sig ned. Størstedelen af dem, der vender tilbage kommunen, har en erhvervsfaglig eller kort videregående uddannelse. De højtuddannede mangler sandsynligvis viden om jobmulighederne i området.

Denne aldersgruppe er størst i statistikkerne både hvad angår til- og fraflytning, og potentialet for at tiltrække og fastholde flere i denne gruppe er derfor stort.

Hvad er vigtigt for dig som tilflytter?

"Det er vigtigt, at mit netværk er her. Hvis de flytter, så flytter jeg også."

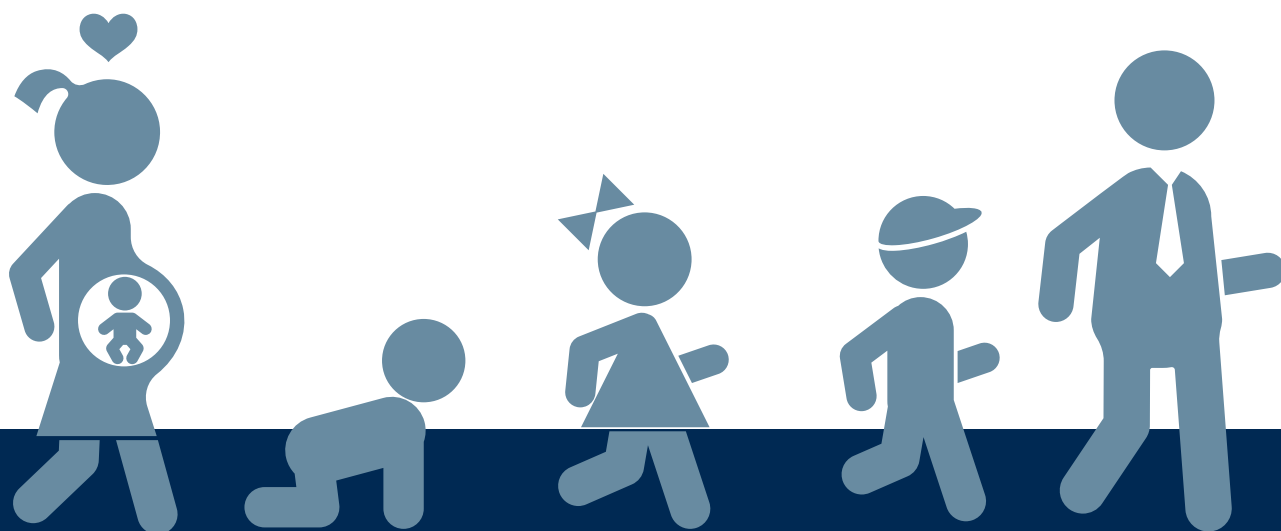
Ung og tilflytter til Tønder Kommune

Børnefamilier (børn fra 0-6 år)

Denne målgruppe har børn mellem 0 og 6 år eller er begyndt at tænke på at stifte familie. Mindst den ene kommer typisk oprindeligt fra Sønderjylland, men de har boet mange år i en større by. De er relativt nyuddannede og leder måske efter det første job, men er nervøse for om der er jobmuligheder nok i Tønder Kommune. Til gengæld kan de godt lide ideen om et trygt miljø for deres børn at vokse op i samt nærheden til familie og venner. De er også tiltrukket af muligheden for en større og bedre ejerbolig.

Hvad er vigtigt for dig som tilflytter?

"At finde job i kommunen. At finde en fast bolig. At lære folk i kommunen at kende."

Børnefamilie og tilflytter

Singler

Denne målgruppe er typisk over 25 år, er veluddannet og kommer ikke nødvendigvis fra Tønder Kommune. Derfor har de et stort behov for netværk og et ønske om at blive introduceret til forskellige kultur- og fritidstilbud. De flytter typisk til kommunen på grund af job hos fx Ecco eller Gældsstyrelsen. De søger leje- og ejerboliger i god stand, og mange ser ikke sig selv blive i kommunen i en længere årrække.

Hvad er vigtigt for dig som tilflytter?

"Mere inkluderende og introducerende kultur- og netværksarrangementer for tilflyttere som mig, der flytter hertil som single på grund af arbejde."

Single og tilflytter til Tønder Kommune

Tyskere og østeuropæere

Denne målgruppe er en voksende tilflyttergruppe i kommunen. De er typisk faglærte eller har anden relevant uddannelse og flytter hertil på grund af job. Mange har børn og vil gerne bosætte og integrere sig. Østeuropæerne er typisk under 30, kommer fra ringere økonomiske vilkår og søger en bedre tilværelse for sig selv og familien. De køber typisk bolig kontant i landområder. Tyskerne bosætter sig typisk i de mindre byer og har flere penge til boligkøb, da de har solgt til en høj pris i Tyskland. De er tiltrukket af den danske kultur. Gruppen ønsker at blive taget godt imod lokalt og vil gerne deltage i lokale aktiviteter og arrangementer.

Hvad er vigtigt for dig som tilflytter?

"Boliger til attraktive priser og en god balance mellem arbejdsliv og familieliv."

Tysker og tilflytter til Tønder Kommune

Det modne par (50-70 år)

Denne målgruppe er forsat i arbejde eller for nyligt pensioneret. De er ressourcestærke og har arbejdet hele deres liv. Børnene er fløjet fra reden, og de har tid til sig selv og vil gerne arbejde frivilligt. Derfor ønsker de også et bredt udvalg af kultur- og fritidstilbud. Især mændene har en drøm om at flytte på landet, men mange par flytter også mod bymidten. De kender Tønder Kommune godt fra ferier, dagsture og Tønder Festival. De går efter kvaliteter som ro, stilhed og natur.

Hvad er vigtigt for dig som tilflytter?

"Parforhold - kulturelle tilbud - fritidsaktiviteter - netværk - eventuel mulighed for frivilligt arbejde."

Senior og tilflytter til Tønder Kommune

Indsatser

Landdistrikts- og Bosætningsudvalget har ud fra målgruppernes ønsker og behov defineret fire tværgående indsatser, som til sammen danner den overordnede ramme for de handlinger og tiltag, vi i fællesskab skal sætte i gang for at nå målet om øget bosætning og fastholdelse i Tønder Kommune.

De fire indsatser er:

- Arbejdslivet
- Attraktive boligtilbud
- Børne- og ungdomslivet
- Grænseregionen

Arbejdslivet

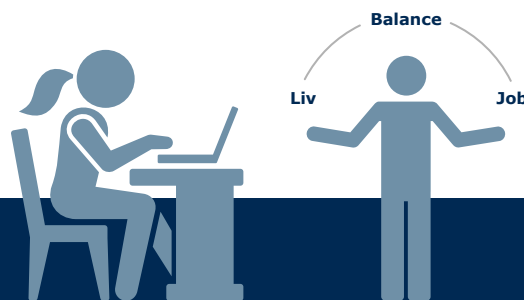
Tønder kommune har mange små og mellemstore virksomheder, der efterspørger forskellige former for arbejdskraft - både den ufaglærte, faglærte og højtuddannede.

Tønder kommune har 16.500 arbejdspladser og adgang til 226.200 arbejdspladser indenfor 60 minutters kørsel fra Tønder by, heraf er 145.700 tyske.

Inden for 60 minutters kørsel fra Skærbæk er der adgang til ca. 300.000 arbejdspladser og fra Toftlund ca. 400.000 arbejdspladser.

Ledigheden ligger som en af de laveste i Syddanmark på omkring 4 procent, og Tønder Kommune har store, attraktive private og offentlige arbejdspladser som Ecco, Hydro og Gældsstyrelsen.

I Tønder kommune er det vigtigt, at arbejdslivet og familielivet hænger sammen. Det betyder, at der skal være mulighed for at prioritere både arbejdsliv og familieliv afhængig af, hvilken livssituation man er i.

Vi vil

- tiltrække den kvalificerede arbejdskraft
- synliggøre jobmuligheder og uddannelsesmuligheder i og omkring Tønder Kommune

Indsatsen er særligt rettet mod målgrupperne:

- Unge
- Børnefamilier
- Singler

Attraktive boligtilbud

Der findes en bred variation af boligtilbud, som er økonomisk attraktive i Tønder Kommune. Fælles for dem er, at den samlede boligudgift for en husstand typisk giver mulighed for et øget økonomisk råderum for den enkelte eller familien. Det giver frihed.

Seniorboliger etableres i attraktive byområder, og der er planer om flere. Herudover er der byhuse og villakvarterer samt et stort udbud af lejeboliger i de forskellige hovedbyer. Der er et politisk fokus på at øge tilflytningen til de forskellige bykerner og på en forskønnelse af boligmassen.

Vi vil

- arbejde for forskønnelse af boligmassen lokalt
- styrke muligheden for at skabe attraktive bosætningsmiljøer

Indsatsen er særligt rettet mod målgrupperne:

- Det modne par
- Børnefamilier
- Tyskere og østeuropæere

Børne- og ungdomslivet

Det er afgørende for børnefamilierne, at der findes et velfungerende institutionsliv i deres nærområde samt gode skoler og ungdomsuddannelser. Der er et stort politisk fokus på kvalitet og læring i daginstitutioner, og der bliver investeret massivt i skolerne i Tønder Kommune.

Ungdomslivet i Tønder Kommune skal byde på muligheder for både uddannelse og fester. Ungdomslivet skal kunne leves på de unges præmisser, hvis de skal vælge at blive boende, mens de uddanner sig, eller hvis de skal ønske at vende hjem igen.

Vi vil

- sætte fokus på fritidsfaciliteter for børn og unge
- opbygge gode rammer for faglige og sociale fællesskaber for børn og unge

Indsatsen er særligt rettet mod målgrupperne:

- Unge
- Børnefamilier

Grænseregionen

Tønder Kommunes geografiske placering er unik. Det er det, der gør, at vores stedbundne kvaliteter er helt særlige – vores kultur, historie og natur. Vi har hele verden lige udenfor døren, og det skal vi turde sige højt. Flere og flere tyskere og østeuropæere ønsker at bosætte sig i vores kommune – de er kvalificeret arbejdskraft, og de er velkomne. Samtidig skal vi minde resten af Danmark om, at der er gode muligheder for job og oplevelser både her og på den anden side af grænsen.

Vi vil

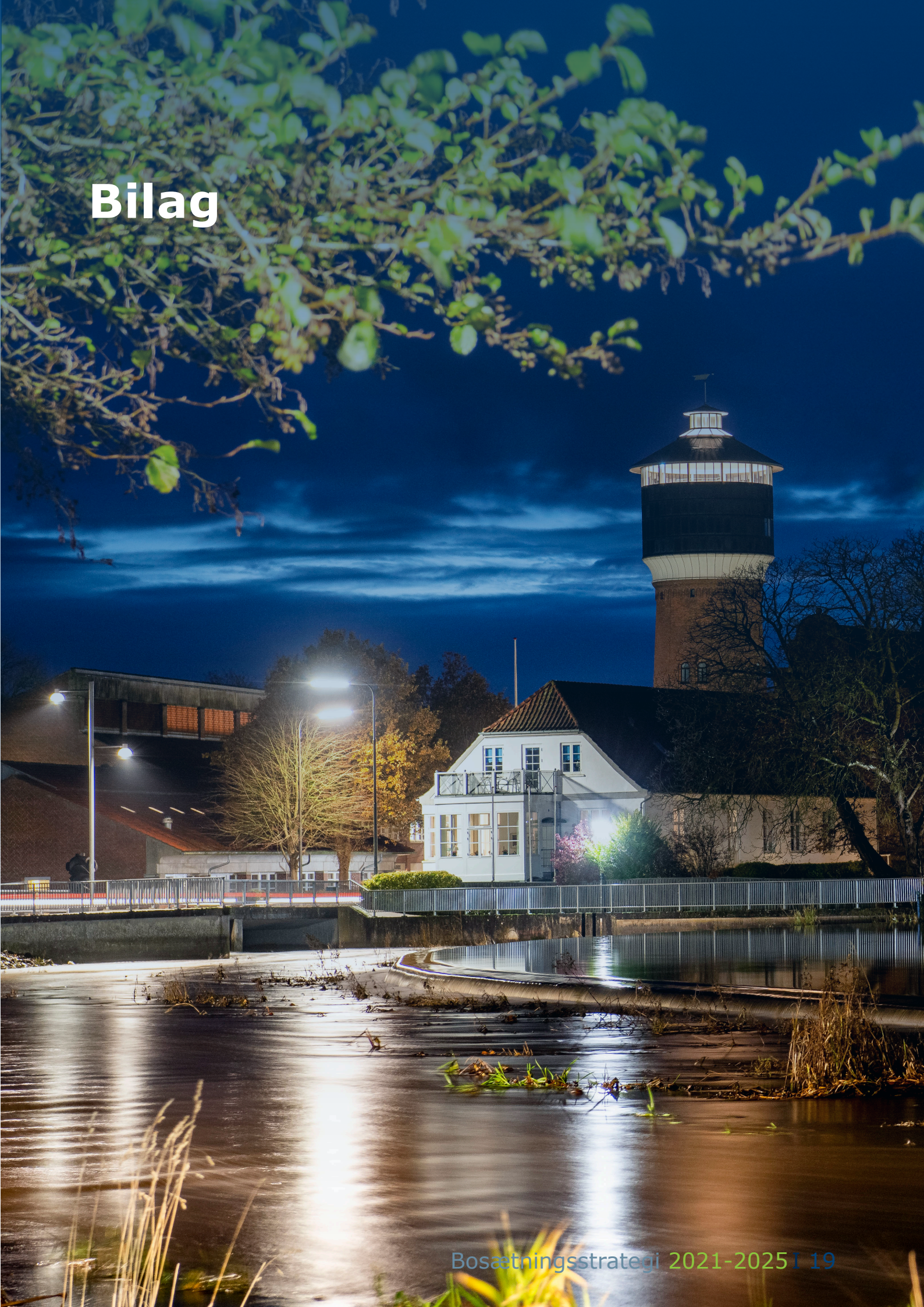
- tiltrække kvalificeret arbejdskraft fra Tyskland og Østeuropa
- synliggøre job- og oplevelsesmuligheder, både her og syd for grænsen

Indsatsen er særligt rettet mod målgrupperne:

- Tyskere og østeuropæere
- Det modne par
- Børnefamilier

Bilag

Kildeliste

- Tønder Kommunes Visions- og strategiplan 2018-2022
<https://www.toender.dk/demokrati-og-indflydelse/politikker-og-strategier/visions-og-strategiplan-2018-2022/>
- Kultur-, Fritids-, og Landdistriktspolitik 2018-2021, Tønder Kommune
<https://www.toender.dk/demokrati-og-indflydelse/politikker-og-strategier/kultur-fritids-og-landdistriktspolitikken/kultur-fritids-og-landdistriktspolitik-2018/>
- Spørgeskemaundersøgelse blandt tilflyttere og fraflyttere i Tønder Kommune 2021
- Tilflytterindsats 2018 for Tønder Kommune: Livet, vi deler
- På forkant med udkanten, et forbrugerstudie om 1,4 millioner oversete forbrugere, Dentsu Aegis Network
- Relationer til Sønderjylland, tilflyttere, fraflyttere, bosætningsanalyse, Region Syddanmark, 2017
https://issuu.com/region-syddanmark/docs/rapport_flytteanalyse_sj_web
- Estate: Interessen for at yderkommunerne kan være på vej op
<https://finans.dk/privatokonomi/ECE12758005/estate-interessen-for-at-flytte-til-yderkommunerne-kan-vaere-paa-vej-op/?ctxref=ext>
- Samskabelse i Tønder Kommune,
<https://www.toender.dk/demokrati-og-indflydelse/politikker-og-strategier/samskabelse-i-tonder-kommune/>
- Work, live, stay, website,
<https://work-live-stay.dk/foreningenwls/>
- De unge bysbørn kan lokkes hjem, Momentum-analyse 2010, <https://www.kl.dk/nyheder/momentum/2018/de-unge-bysboern-kan-lokkes-hjem-igen/>

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag på tværs af målgrupper

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Nedsætte et ambassadørteam på tværs af borgere, erhvervsliv, lokalråd og foreningsliv.	Tønder Kommune
Udvikling af "ambassadørmateriale" til brug for ambassadører, når man skal "sælge kommunen"	Tønder Kommune
Udvikling af en "automatisk" velkomst – herunder tilflyttermapper med velkomst og information om kultur- og fritidstilbud lokalt mm.	Tønder Kommune / Lokalråd
Udvikling af kommunikationsstrategi som skal understøtte bosætningsstrategien.	Tønder Kommune
Udvikling af side til tilflyttere på hjemmesiden på tysk og engelsk	Tønder Kommune
Genindførelse af velkomstbrunch til tilflyttere efter corona	Tønder Kommune
Etablere et strategisk samarbejde med Tønder Festival om bosætning	Tønder Kommune
Officiel velkomsttur med bus inklusiv frokost	Tønder Kommune
Udbrede ordning med "Tønder på prøve" lejebolig	Tønder Kommune

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag målrettet målgruppen De unge (16-29 år)

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Omdanne tomme boliger på plejehjem til ungeboliger	Tønder Kommune
Mere markedsføring for at få lokale elever / lærlinge i lokale virksomheder	Erhvervslivet
Mere formidling af muligheder på ung i jobportalen, herunder også uddannelsesmuligheder i Syd- og Sønderjylland	Erhvervslivet
Årlige job- og bosætningsmesser	Tønder Kommune
Fokus på større udbud af gode lejeboliger / andelsboliger	Tønder Kommune (strategisk byplanlægning) / Andelsboligforeninger
Udpegning af lokale ambassadører i de større byer, der hjælper med at opretholde de unges tilknytning til Tønder Kommune	Tønder Kommune
Etablering af et samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner om en øget indsats over for de unge – fx kan de unge arbejde med cases fra virksomhederne som del af deres uddannelse, så de får øget kendskab og tilhørsforhold til de lokale jobmuligheder.	Erhvervsliv / Uddannelsesinstitutioner
Indføre hjem-til-jul-busture fra de større byer	Tønder Kommune
Lave netværk for unge i Tønder Kommune via app	

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag målrettet målgruppen Børnefamilier (børn fra 0-6 år)

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Finde nye udstykninger rundt omkring i kommunen – gerne store grunde som børnefamilierne efterspørger	Tønder Kommune / Lokalråd
Folder der præsenterer de lokale tilbud til børnefamilier på flere sprog	Lokalråd / Tønder Kommune
Fortsat fokus på mere kvalitet i dagsinstitutioner	Tønder Kommune
Bruge tilbageflyttere som ambassadører over for eget netværk, fx på Facebook og Instagram	Tønder Kommune
Genstarte job til 2 ordning	Tønder Kommune / Erhvervslivet
Mere markedsføring på nettet rettet mod unge børnefamilier	Tønder Kommune / Lokalråd
Udarbejde informationsmateriale på flere sprog	Privatskoler / friskoler
Produktion af film målrettet børnefamilier, der viser fordelene ved at flytte (hjem) til Tønder Kommune – filmen skal målrettes unge familier, fx via Facebook og Youtube	Tønder Kommune
Udbrede ordning med "Tønder på prøve" lejebolig	Tønder Kommune

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag målrettet målgruppen Singler

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Fokus på større udbud af gode lejeboliger / andelsboliger	Tønder Kommune (strategisk byplanlægning)
Oprettelse af bofællesskaber på tværs af virksomheder ud fra erfaringer fra Ecco	Erhvervslivet / Tønder Kommune
Personlig invitation til at deltage i lokale arrangementer / foreningsliv	Lokalråd

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag målrettet målgruppen Tyskere og østeuropæere

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Etablere et samarbejde mellem arbejdsgivere og Tønder Kommune om velkomst og information	Tønder Kommune / Erhvervsliv
Mere fleksible sprogskoletilbud – fx om aftenen eller via mobil sprogskolebus	Tønder Kommune
Velkomstbrev på flere sprog	Lokalråd (Tønder Kommune oversætter)
Introduktion til foreningsliv på flere sprog	Lokalråd (Tønder Kommune oversætter)
Undersøge målgruppens ønsker og behov – fx spørgeskema- eller interviewundersøgelse	Tønder Kommune
Oprettelse af samtalecaféer eller legestuer lokalt	Lokalråd
Oprettelse af internationale linjer på de store skoler	Tønder Kommune
Klæde pædagogerne på til at tage imod flersprogede	Tønder Kommune
Uddrage erfaringer fra En god start i Tønder (pilot-projekt)	Tønder Kommune / Lokalråd
Opsøgende arbejde i forhold til at få partneren i job eller uddannelse	Tønder Kommune / Erhvervsliv

Forslagskatalog til bosætningsstrategien

Tiltag målrettet målgruppen Det modne par (50-70 år)

Forslag til tiltag	Forslag til tovholder
Markedsføre muligheden for at bosætte sig i "Tønder-på prøve" bolig til målgruppen	Tønder Kommune
Produktion af film målrettet målgruppen om fordelene og mulighederne ved at bosætte sig i Tønder Kommune – skal målrettes målgruppen via Facebook	Tønder Kommune
Målrettet information om muligheder for at engagere sig i foreningslivet til denne målgruppe	Foreningsliv

TØNDER KOMMUNE
RIG PÅ TUR